บทที่ 1 ความเสี่ยงภัย

บรรยายโดย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์

ความเสี่ยงภัย

ธรรมชาติสร้างมนุษย์ให้ต้องเผชิญกับสิ่งรอบตัว ทั้งที่เป็นอันตรายและไม่เป็นอันตราย สิ่งที่เป็นอันตรายจำเป็นต้องมีการป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดความเสี่ยง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ในการดำรงชีวิต ความเสี่ยงภัยไม่ได้จำกัดเฉพาะการดำเนินชีวิตเท่านั้น แต่รวมถึงการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะนักธุรกิจที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงอยู่เสมอ นักธุรกิจที่ดีต้องประเมินความเสี่ยงและตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า “เสี่ยงหรือไม่” ก่อนตัดสินใจดำเนินธุรกิจ

ความหมายของความเสี่ยงภัย

การดำเนินชีวิตของบุคคลในทุกช่วงวัยต้องเผชิญกับกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ซึ่งมักมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นเสมอ ความไม่แน่นอนนี้อาจนำไปสู่ความเสียหายหรือความสูญเสียทั้งต่อบุคคล ทรัพย์สิน และธุรกิจ แม้บางอาชีพจะมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย แต่ก็ยังอาจเผชิญกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงได้ เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกิจกรรมในแต่ละวัน ดังนั้น ความไม่แน่นอนจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงและอาจกระทบต่อทั้งบุคคลและสังคมโดยรวม

จากที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า สภาพการณ์ของความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินเรียกได้ว่า ความเสี่ยง หรือเรียกว่า ความเสี่ยงภัยเนื่องจากภัยเป็นสาเหตุของความเสียหายนั่นเอง

ความหมายของความเสี่ยงภัย

นักวิชาการจากหลายสาขา เช่น นักพฤติกรรมศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ นักการเงิน นักสถิติ และนักประกันภัย ต่างให้ความหมายของ ความเสี่ยงภัย ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละสาขา จึงไม่มีคำจำกัดความเพียงหนึ่งเดียว อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป ความเสี่ยงภัยหมายถึงความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ในอนาคตที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้แน่ชัด ซึ่งอาจเกิดจากการกระทำที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ผลที่ได้รับอาจดีกว่าหรือแย่กว่าที่คาดไว้ (จารุพร ไวยนันท์, 2552, หน้า 8; Rejda, 2005, p. 3; ฐิติวดี ชัยวัฒน์, 2560, หน้า 3)

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานและนักวิชาการที่ให้คำจำกัดความของความเสี่ยงภัยในแง่มุมที่แตกต่างกันไป โดยเน้นถึงปัจจัยความไม่แน่นอนและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลและทรัพย์สิน

ความหมายของความเสี่ยงภัย

ราชบัณฑิตยสถาน (2543, หน้า 196) ได้นิยามคำว่า การเสี่ยงภัยในการประกันภัย หมายถึง

1. สิ่งที่เอาประกันภัย เช่น อาคาร รถยนต์ ตัวบุคคล ความรับผิดของบุคคล
2. ความไม่แน่นอนจากผลลัพธ์ของเหตุการณ์
3. ความเป็นไปได้ของความสูญเสีย
4. เหตุการณ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ที่การประกันภัยให้ความคุ้มครอง เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม
5. ภยันตราย

ประเสริฐ ประภาสะโนบล (2522, หน้า 46) ได้กล่าวถึงการเสี่ยงภัยว่า หมายถึง สิ่งที่ไม่แน่นอนที่มีอยู่อันจะบังเกิดขึ้นโดยเหตุใดเหตุหนึ่ง

ความหมายของความเสี่ยงภัย

ร็อบ ทอยร์ (Thoyts,2010, p. 4) ความเสี่ยงภัย คือ แหล่งที่มาของภัย โอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายและไม่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้า

ธานี วรภัทร์ (2558, หน้า 22) สภาวการณ์ที่ไม่แน่นอนที่ไม่อาจทราบว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ แต่เมื่อเกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อมนุษย์ คือ จะทำให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหาย แต่ถ้าไม่เกิดขึ้นจะไม่ได้รับผลกระทบหรือไม่ได้รับความเสียหาย

จอร์จ อี. รีจด้า (Rejda, 2005, p.3) อธิบายว่า ความเสี่ยงภัยในอดีตหมายถึงความไม่แน่นอนของการเกิดความสูญเสีย เช่น ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุหรือโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ได้แน่ชัด ต่อมาแนวคิดเรื่องความเสี่ยงภัยขยายไปถึงวงจรชีวิตของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับ สามปัจจัยหลัก ได้แก่ สุขภาพ ทุนทรัพย์ และสติปัญญา ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ความหมายของความเสี่ยงภัย

ความเสี่ยงภัยสามารถเกิดขึ้นได้จาก ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น การเสียชีวิต การเจ็บป่วย หรือความทุพพลภาพ และ ปัจจัยจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุบัติเหตุ การโจรกรรม หรือความผันผวนของราคาตลาด ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิด ความคลาดเคลื่อนระหว่างแผนที่วางไว้กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งนำไปสู่ความสูญเสียทางการเงินและประโยชน์ที่คาดหวัง (Zweifel & Eisen, 2012, p. 26)

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นสรุปว่า ความเสี่ยงภัย หมายถึง ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์หรือเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจจะส่งผลทำให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

การดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จำเป็นต้องตระหนักถึงความไม่แน่นอนที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายได้ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น บุคคลและผู้ประกอบการควรประเมินความเสี่ยงภัยและประเภทของความเสี่ยงภัย เพื่อหาทางลดหรือขจัดความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยบรรเทาหรือจำกัดความเสียหายให้น้อยลง

การประเมินระดับของความเสี่ยงภัย

การประเมินว่าเหตุการณ์ใดมีความเสี่ยงภัยมากหรือน้อยนั้น จะจำแนกโดยดูจากระดับของความเสี่ยงภัย (degree of risk) ซึ่งตัวแปรที่มีผลต่อการกำหนดระดับของความเสี่ยงภัยมากหรือน้อยนั้นแยกได้ดังนี้

1 **ความน่าจะเป็นของความเสียหาย (Probability of Loss)**

ความเสียหายสามารถเกิดขึ้นได้ตามระดับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ ซึ่งมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 หาก ความน่าจะเป็นเป็น 0 หรือ 1 จะไม่ถือว่าเป็นความเสี่ยงภัย เนื่องจากไม่มีความไม่แน่นอน ตัวอย่างเช่น การเสียชีวิตเป็นสิ่งที่แน่นอน (ความน่าจะเป็น = 1) หรือมะเร็งต่อมลูกหมากไม่เกิดในเพศหญิงแน่นอน (ความน่าจะเป็น = 0)

การประเมินระดับของความเสี่ยงภัย

2 **ความถี่ (Frequency)**

หมายถึงจำนวนครั้งที่เหตุการณ์หรือความเสียหายเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง โดยข้อมูลนี้ถูกนำมาใช้ในการพิจารณารับประกันภัย ความถี่ของเหตุการณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจของบริษัทประกันภัย เช่น ในอดีตไม่มีบริษัทรับประกันภัยน้ำท่วม แต่เมื่อเกิดขึ้นบ่อยครั้งจึงมีการเสนอกรมธรรม์ประกันภัยน้ำท่วม

3 **ผลกระทบหรือมูลค่าของความเสียหาย (Impact or Severity of Loss)**

เป็นการวัดมูลค่าของความเสียหาย ซึ่งมีตั้งแต่ 0 บาท ไปจนถึงค่าที่ไม่สามารถประเมินได้ เช่น ความเสียหายจากภัยธรรมชาติหรืออุบัติเหตุร้ายแรง โดยทั่วไปมูลค่าความเสียหายสามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ แต่บางกรณีอาจประเมินค่าไม่ได้หากความเสียหายนั้นมากเกินไป

การประเมินระดับของความเสี่ยงภัย

4 **ระดับของความเสี่ยงภัย (Degree of Risk)**

การวัดระดับของความเสี่ยงภัยต้องพิจารณาทั้ง มูลค่าความเสียหาย และ โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ โดยใช้ค่าคาดหวังและความผันแปรของความเสียหายเป็นตัวชี้วัด หากเหตุการณ์มีความถี่สูง โอกาสเกิดขึ้นบ่อย และมีมูลค่าความเสียหายมาก ระดับของความเสี่ยงภัยก็จะสูงตามไปด้วย

ในการประเมินระดับของความเสี่ยงภัยนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นไปพร้อม ๆ กัน เพราะเป็นองค์ประกอบที่ต้องมีร่วมกันเกี่ยวเนื่องกัน อาทิ เหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงภัยมาก คือ เหตุการณ์ที่มีความถี่ของการเกิด มีโอกาสมากหรือความน่าจะเป็นสูงที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น ถ้าเหตุการณ์นั้นความน่าจะเป็นนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นมาก ความถี่จะมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยและแน่นอนจะต้องมีมูลค่าผลกระทบเกิดขึ้นตามมาจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับระดับของความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น

ประเภทของความเสี่ยงภัย

นักวิชาการได้มีการจัดแบ่งประเภทของความเสี่ยงภัยไว้มากน้อย หรือหลักเกณฑ์ที่ได้นำมาเป็นเกณฑ์กำหนดแตกต่างกันไปในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ธานี วรภัทร์ (2558) ได้จำแนกความเสี่ยงภัยโดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1 **การเสี่ยงภัยแบบเสี่ยงโชคหรือการเสี่ยงภัยเนื่องจากการเก็งกำไร**

ลักษณะของการเสี่ยงภัยนี้เกิดผลลัพธ์ได้หลายหนทางและหนึ่งในผลลัพธ์ก็คือ การได้กำไร การเสี่ยงภัยประเภทนี้ เป็นสิ่งที่สามารถเลือกได้ว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ ถ้าไม่เข้าร่วมแล้วการเสี่ยงภัยก็จะไม่เกิดขึ้น

2 **การเสี่ยงภัยแท้จริง**

ลักษณะของการเสี่ยงภัยนี้ คือ เป็นการเสี่ยงในภัยที่มีอยู่แล้ว ผลมีเพียงการเกิดกับไม่เกิดเท่านั้น ซึ่งบุคคลจะไม่ได้รับผลกำไร ตัวอย่างเช่น ความชรา สุขภาพไม่ดี ตกงาน

ประเภทของความเสี่ยงภัย

Rejda (2005) ได้จำแนกความเสี่ยงภัย โดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1 **ความเสี่ยงภัยเชิงวัตถุวิสัย**

ความเสี่ยงภัยเชิงวัตถุวิสัย หมายถึง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสูญเสียที่เกิดขึ้นกับความสูญเสียที่คาดการณ์ว่าจะเกิดโดยใช้หลักสถิติมาคิดคำนวณเพื่อแนวโน้มหรือคาดคะเนความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2 **ความเสี่ยงภัยเชิงจิตวิสัย**

ความเสี่ยงเชิงจิตวิสัย เป็นความแน่นอนที่ขึ้นอยู่กับสภาวะจิตใจ เช่น การดื่มแล้วขับรถกลับบ้านซึ่งไม่แน่ว่าจะถึงบ้านอย่างปลอดภัยหรือไม่

ประเภทของความเสี่ยงภัย

สมาคมประกันวินาศภัย (2549) ได้จำแนกความเสี่ยงภัยโดยมารถสรุปออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1 **ความเสี่ยงภัยที่แท้จริงและความเสี่ยงภัยที่มุ่งเก็งกำไร (pure risk and speculative risk)**

1.1 ความเสี่ยงภัยแท้จริง (Pure Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีเพียงสองผลลัพธ์ คือ เสียหายหรือไม่เสียหาย เช่น ความเสี่ยงจากอัคคีภัย ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ลมพายุ น้ำท่วม และอุบัติเหตุจากการเดินทาง หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว อาจทำให้ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญเสีย แต่หากไม่เกิดเหตุการณ์ เจ้าของทรัพย์สินจะไม่เสียหายหรือได้กำไร

1.2 ความเสี่ยงภัยที่มุ่งเก็งกำไร (Speculative Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีโอกาส ขาดทุน เสมอตัว หรือได้กำไร เช่น การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และการซื้อขายที่ดิน หากภาวะเศรษฐกิจดี อาจได้กำไร แต่หากเศรษฐกิจตกต่ำ อาจขาดทุน

ประเภทของความเสี่ยงภัย

บริษัทประกันภัยโดยทั่วไป จะรับประกันภัยเฉพาะความเสี่ยงที่แท้จริง (pure risk) เท่านั้น และโดยปกติไม่สามารถรับประกันความเสี่ยงภัยที่มุ่งเก็งกำไร (speculative risk) ได้

2 **ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวมและความเสี่ยงภัยจำเพาะ (fundamental risk and particular risk)** มีลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภท ดังนี้

2.1 ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวม (Fundamental Risk) เป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด ว่างงาน สงคราม และภัยธรรมชาติ การควบคุมทำได้ยาก มักเป็นหน้าที่ของรัฐ

2.2 ความเสี่ยงภัยจำเพาะ (Particular Risk) เป็นความเสี่ยงที่ส่งผลต่อบุคคลหรือกลุ่มเฉพาะ เช่น อุบัติเหตุรถชน ไฟไหม้บ้าน บุคคลสามารถควบคุมได้ในบางส่วน และธุรกิจประกันภัยสามารถจัดการความเสี่ยงประเภทนี้ได้ ซึ่งสามารถควบคุมได้บางส่วน และธุรกิจประกันภัยสามารถเข้ามามีบทบาทในการบริหารความเสี่ยงนี้

ประเภทของความเสี่ยงภัย

3 **ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้และความเสี่ยงภัยที่คงที่ (dynamic risk and static risk)** มีลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภท ดังนี้

3.1 ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้ (Dynamic Risk) เป็นความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจและส่งผลต่อการเงิน เช่น การเปลี่ยนแปลงรสนิยมผู้บริโภค ราคาสินค้า และเทคโนโลยี ซึ่งอาจทำให้ธุรกิจขาดทุนหรือแข่งขันลำบาก

3.2 ความเสี่ยงภัยที่คงที่ (Static Risk) เป็นความเสี่ยงที่ไม่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เช่น ภัยธรรมชาติ พายุ น้ำท่วม ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ขึ้นกับสภาพตลาดหรือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ประเภทของความเสี่ยงภัย

4 **ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันได้ และความเสี่ยงภัยที่เอาประกันไม่ได้ (insurable risk and uninsurable risk)** มีลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภท ดังนี้

4.1 ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันได้ (Insurable Risk) เป็นความเสี่ยงที่สามารถทำประกันได้ โดยส่วนใหญ่เป็น ความเสี่ยงแท้จริง (Pure Risk) และความเสี่ยงจำเพาะ (Particular Risk) เช่น ไฟไหม้บ้าน ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์การรับประกันภัย

4.2 ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันไม่ได้ (uninsurable risk) ในการรับประกันภัยนั้น บริษัทประกันภัยไม่สามารถจะรับประกันความเสี่ยงภัยได้ทุกประเภทเนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

- ขาดสถิติ ทำให้คำนวณเบี้ยประกันได้ยาก
- ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น ประกันค่าปรับจราจร
- ไม่มีส่วนได้เสียในวัตถุประกันภัย เช่น บุคคลที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น

ประเภทของความเสี่ยงภัย

ฐิติวดี ชัยวัฒน์ (2560) จำแนกความเสี่ยงภัยไว้โดยสามารถสรุปได้เป็น 4 ประเภท คือ

1 **ความเสี่ยงภัยที่วัดเป็นตัวเงินได้และที่วัดเป็นตัวเงินไม่ได้**

ความเสี่ยงภัยที่วัดเป็นตัวเงินได้เป็นสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นแล้วก่อความเสียหายซึ่งสามารถวัดออกมาเป็นมูลค่าเงินได้ ส่วนที่วัดเป็นตัวเงินไม่ได้ก็คือเมื่อเกิดความเสียหายแล้วไม่สามารถตีมูลค่าออกมาเป็นเงินได้ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของจิตใจ

2 **ความเสี่ยงภัยผันแปรและความเสี่ยงภัยคงที่**

ความเสี่ยงภัยผันแปรเป็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อสถานะทางการเงินของผู้ประสบความเสี่ยงภัย ส่วนความเสี่ยงภัยคงที่จะมีสาเหตุอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางเศรษฐกิจ

ประเภทของความเสี่ยงภัย

3 **ความเสี่ยงภัยพื้นฐานและความเสี่ยงภัยจำเพาะ**

ความเสี่ยงภัยพื้นฐานเป็นความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมก่อความเสียหายต่อบุคคลจำนวนมาก ส่วนความเสี่ยงภัยจำเพาะจะก่อความเสียหายเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะ

4 **ความเสี่ยงภัยแท้จริงและความเสี่ยงภัยเก็งกำไร**

ความเสี่ยงภัยแท้จริงเป็นความเสี่ยงภัย ที่อาจได้รับความเสียหายหรือไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ แต่ไม่มีโอกาสได้กำไร แบ่งเป็นความเสี่ยงภัยของบุคคล ทรัพย์สิน และความรับผิด ส่วนความเสี่ยงภัยเก็งกำไรนั้นก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่มีความเสียหายและอาจได้กำไรด้วย

ประเภทของความเสี่ยงภัย

จารุพร ไวยนันท์ (2552) จำแนกความเสี่ยงภัยไว้โดยสรุปได้เป็น 6 ประเภท

1 **ความเสี่ยงแท้และความเสี่ยงแบบเก็งกำไร**

ความเสี่ยงแท้เป็นความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ได้ แต่ไม่มีโอกาสที่จะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าของชีวิตหรือทรัพย์สินนั้น ส่วนความเสี่ยงแบบเก็งกำไรเป็นความเสี่ยงที่อาจก่อนให้เกิดความเสียหายหรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลนั้นด้วย

2 **ความเสี่ยงของส่วนรวมและความเสี่ยงเฉพาะบุคคล**

ความเสี่ยงของส่วนรวมเป็นความเสี่ยงที่ทุกคนหรือกลุ่มคนจะได้รับความเสียหาย ส่วนใหญ่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สภาพแวดล้อมตามกาลเวลาซึ่งเป็นได้ทั้งแบบความเสี่ยงแท้และแบบเก็งกำไร ซึ่งไม่สามารถป้องกันได้และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะก่อความเสียหายจำนวนมากหรือเป็นมหันตภัย ส่วนความเสี่ยงเฉพาะบุคคลเป็นได้ทั้งแบบความเสี่ยงแท้และแบบเก็งกำไรเช่นกัน แต่ความเสียหายจะเกิดขึ้นเฉพาะบุคคล

ประเภทของความเสี่ยงภัย

3 **ความเสี่ยงที่ผันแปรและความเสี่ยงคงที่**

ความเสี่ยงที่ผันแปรเป็นสภาวะความเสี่ยงที่ผันแปรไปตามความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ในอนาคต อันมีผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนตามกาลเวลา ส่วนความเสี่ยงคงที่จะนำปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลามาพิจารณาด้วย คือ แม้เวลาจะเปลี่ยนไปก็ไม่กระทบต่อความเสี่ยงประเภทนี้ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม การระเบิด เป็นต้น

4 **ความเสี่ยงเชิงวัตถุวิสัยและความเสี่ยงเชิงจิตวิสัย**

ความเสี่ยงเชิงวัตถุวิสัยเป็นความเสี่ยงที่มีแนวคิดว่าสามารถคาดคะเนหรือคำนวณโอกาสที่จะเกิดความเสียหายว่าจะมีมากน้อยเท่าใดโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นมาใช้ในการคาดคะเนความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนความเสี่ยงเชิงจิตวิสัย เป็นความเสี่ยงที่ไม่อาจคาดคะเนได้ตามหลักการทางคณิตศาสตร์ แต่วัดได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือการยอมรับทัศนคติหรือความเชื่อถือ ประสบการณ์จากสิ่งนั้น บุคคลนั้น ธุรกิจนั้นเป็นเครื่องวัด การแบ่งประเภทในลักษณะนี้เป็นประโยชน์ในทางการประกันภัยเนื่องจากคาดคะเนโอกาส เกิดความสูญเสียในอนาคตได้

ประเภทของความเสี่ยงภัย

5 **ความเสี่ยงที่สามารถทำประกันได้กับความเสี่ยงที่ไม่สามารถทำประกันได้**

ความเสี่ยงที่สามารถทำประกันได้เป็นความเสี่ยงของธุรกิจหรือบุคคล ซึ่งเป็นความเสี่ยงแท้หรือความเสี่ยงที่คาดคะเนได้และเป็นความเสี่ยงเฉพาะบุคคลเท่านั้น ประกอบด้วย ความเสี่ยงเกี่ยวกับทรัพย์สิน เกี่ยวกับตัวบุคคล ความรับผิดขอบต่อบุคคลอื่นตามกฎหมาย ส่วนความเสี่ยงที่ไม่สามารถทำประกันได้เป็นความเสี่ยงที่แม้จะมีโอกาสเกิดขึ้นแต่จะต้องใช้วิธีอื่นในการหลีกเลี่ยง หรือลดความเสี่ยงลงโดยไม่สามารถโอนความเสี่ยงทั้งหมดให้ธุรกิจประกันภัยได้ เช่น ความเสี่ยงทางการตลาด ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ความเสี่ยงในการผลิต การเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่มีผลต่อท้องถิ่น

6 **ความเสี่ยงโดยรวมขององค์กร**

แบ่งเป็นความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กรอบข้อตกลงและความรับผิด

ประเภทของความเสี่ยงภัย

จากการจัดแบ่งประเภทของความเสี่ยงภัยจะเห็นได้ว่ามีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป บางกลุ่มมองว่าเรื่องของความเสี่ยงภัยนั้นมีโอกาสเพียงเกิดหรือไม่เกิดความเสียหาย แต่บางกลุ่มมองถึงการเกิดได้ทั้งผลประโยชน์หรือเกิดความเสียหายหรือไม่เสียหายก็ได้ สำหรับในแวดวงของการประกันภัยนั้น จะถือหลักของการรับประกันภัยเฉพาะภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายเท่านั้น โดยเฉพาะความเสี่ยงภัยประเภทที่คาดคะเนโอกาสเกิดความเสียหายในอนาคตได้โดยอาศัยหลักความน่าจะเป็นทางคณิตศาสตร์หรือสถิติได้ สรุปได้ว่าประเภทของความเสี่ยงภัยที่มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1 **ความเสี่ยงภัยที่แท้จริงและความเสี่ยงภัยที่มุ่งเก็งกำไร**

ความเสี่ยงภัยที่แท้จริง มีโอกาสเกิดความเสียหายหรือไม่เกิดเลย แต่ไม่มีโอกาสได้กำไร เช่น อุบัติเหตุ ไฟไหม้ ความเสี่ยงภัยที่มุ่งเก็งกำไร มีโอกาสทั้งได้กำไรหรือขาดทุน เช่น การลงทุนในตลาดหุ้น

ประเภทของความเสี่ยงภัย

2 **ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวมและความเสี่ยงภัยจำเพาะ**

ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวม กระทบต่อสังคมหรือกลุ่มคนจำนวนมาก เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ความเสี่ยงภัยจำเพาะ ส่งผลเฉพาะบุคคลหรือธุรกิจ เช่น การขาดทุนจากสินค้าขายไม่ออก

3 **ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้และความเสี่ยงภัยที่คงที่**

ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้ เปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า ความเสี่ยงภัยที่คงที่ ไม่ขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจ เช่น อัคคีภัย น้ำท่วม

4 **ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันได้ vs. ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันไม่ได้**

ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันได้ สามารถโอนความเสี่ยงไปให้บริษัทประกัน เช่น ประกันชีวิต ประกันอัคคีภัย ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันไม่ได้ ต้องใช้วิธีอื่นในการบริหาร เช่น ความเสี่ยงทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

องค์ประกอบของความเสี่ยงภัย

ความเสี่ยงภัยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ ที่ผู้ประสบภัยไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดหรือไม่และจะมีความเสียหายมากน้อยเพียงใด ซึ่งความเสี่ยงภัยโดยหลักแล้วจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการที่ทำให้เกิดความเสี่ยงภัย (สมาคมประกันวินาศภัย, 2549, หน้า 11) ดังนี้

1 **วัตถุที่มีความเสี่ยงภัย (Subject Matter of Risk)**

วัตถุที่มีความเสี่ยงภัยคือสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ ที่เรารับรู้ว่าเป็นสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือธรรมชาติสร้างขึ้น เช่น บ้าน รถยนต์ ชีวิตคน เฟอร์นิเจอร์ เครื่องบิน เป็นต้น

2 **ภัย (Peril)**

ภัยคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย ที่มาจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ ที่ส่งผลต่อมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ไฟไหม้ การระเบิด การโจรกรรม การกระทำของคนบ้า จลาจล เป็นต้น

องค์ประกอบของความเสี่ยงภัย

3 **ผลของความเสียหาย (Consequences of Loss)**

ผลของความเสียหายคือสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดภัย เช่น การลดลงของมูลค่าของวัตถุที่มีความเสี่ยงภัย ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ทำให้เกิดทรัพย์สินหรือวัตถุนั้นมีความเสี่ยงภัยเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งเรียกว่า สภาวะภัย (Hazard) เช่น บ้านที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลังมีความเสี่ยงภัยมากกว่าบ้านที่สร้างด้วยคอนกรีต คนอ้วนมีความเสี่ยงภัยด้านสุขภาพมากกว่าคนที่มีรูปร่างสมส่วน

ในการพิจารณารับประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาว่า วัตถุที่เอาประกันภัยนั้นคืออะไร ภัยที่จะให้ความคุ้มครองนั้นเป็นภัยที่สามารถรับประกันได้หรือไม่ นอกจากนั้น ภาวะที่ทำให้วัตถุที่รับเอาประกันภัยมีความเสี่ยงภัยเพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความเสี่ยงภัยที่ผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาในการรับประกันภัยทุกครั้ง

ภัย

ล็อบ ทอยร์ (Thoyts,2010, p. 5) ได้กล่าวถึง ภัย (peril) หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย ที่มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจมากหรือน้อยก็ได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลธุรกิจหรือองค์การ เช่น ถ้าบ้านถูกเผาไหม้อันเนื่องมาจากไฟกล่าวได้ว่าภัยหรือสาเหตุของความเสียหายในที่นี้ก็คือไฟ หรือถ้ารถยนต์เกิดความเสียหายจากการชนกับรถคันอื่น การชนกันเป็นภัยหรือสาเหตุของความเสียหายนั่นเอง นอกจากนี้ เมื่อกล่าวถึงคำว่าภัยยังสื่อถึงการที่จะมีความเสี่ยงเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน เช่น เมื่อความเสี่ยงภัย คือ ความเสียหายทางกายภาพของอาคาร ดังนั้นเป็นไปได้ว่า ไฟ พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหวเป็นภัยทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้น สรุปได้ว่าภัยก็คือสาเหตุของความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

โดยทั่วไปสามารถที่จะจำแนกภัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายออกได้ 3 ประเภท ใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

ภัย

1 **ภัยที่มีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจ** หมายถึง เป็นภัยที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพ ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ภัยจากภาวะเงินเฟ้อ ภัยจากภาวะเงินฝืด ภัยจากเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะวิกฤติ ทางการเงิน การขาดสภาพคล่อง อัตราแลกเปลี่ยนทางการเงินที่ผันผวน เป็นต้น

2 **ภัยที่มีสาเหตุมาจากมนุษย์** หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์หรือเจตนาของมนุษย์ ได้แก่ การประทุษร้าย การข่มขืน การวางระเบิด การโจรกรรม การนัดหยุดงาน การฉ้อฉล ทุจริต การฆาตกรรม การปล้นจี้ การก่อการร้าย เป็นต้น

3 **ภัยที่มีสาเหตุมาจากธรรมชาติ** หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งภัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือความสามารถจากการควบคุมของมนุษย์ เป็นภัยที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีความเสียหายและผลกระทบมาก ได้แก่ ลมพายุ ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว สึนามิ ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม หิมะถล่ม เป็นต้น

สภาวะภัย

ล็อบ ทอยร์ (Thoyts, 2010, p. 5) สภาวะภัย (hazard) หรือโดยทั่วไปมักจะใช้คำว่าอันตราย (danger) แต่ความหมายในวงการประกันภัยนั้น สภาวะภัย หมายถึง สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อความน่าจะเป็นของความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปจะเรียกว่าบางการกระทำหรือบางสิ่งว่าเป็นอันตรายเพราะการกระทำนั้น หรือสิ่งนั้นทำให้มีสภาวะภัยเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

จอร์จ อี. รีจด้า (Rejda, 2005, p.5) ให้ความหมายไว้ว่า สภาวะภัย (hazard) คือ เงื่อนไข ที่สร้างหรือเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสียหาย สภาวะที่อาจเพิ่มระดับความรุนแรงของความเสียหายได้ มากขึ้นหรือเพิ่มโอกาสที่จะเกิดความเสียหายให้บ่อยขึ้นได้ สามารถจำแนกสภาวะภัยออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

สภาวะภัย

1 **สภาวะภัยทางด้านกายภาพหรือทางด้านวัตถุ (physical hazard)** เป็นสภาพทางด้านกายภาพของทรัพย์สินหรือวัตถุที่เพิ่มโอกาสให้เกิดความเสียหายจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 สิ่งปลูกสร้าง : สิ่งปลูกสร้างที่ใช้วัสดุติดไฟง่าย เช่น บ้านไม้ มีโอกาสเสียหายจากไฟไหม้ได้ง่ายกว่าบ้านคอนกรีต

1.2 ที่ตั้งของทรัพย์สิน : สถานที่ตั้งที่เข้าถึงยาก เช่น บ้านในตรอกแคบ รถดับเพลิงเข้าไม่ถึง หรือห้องชุดชั้นสูงๆ ที่น้ำจากรถดับเพลิงเข้าไม่ถึง มีโอกาสเสียหายจากไฟไหม้ได้ง่ายกว่า

1.3 การใช้สถานที่ : สถานที่เก็บวัตถุไวไฟ เช่น น้ำมัน ก๊าซ มีโอกาสเกิดระเบิดและไฟไหม้ได้ง่ายกว่าสถานที่อยู่อาศัยทั่วไป

1.4 สุขภาพของคน : สุขภาพไม่ดี เช่น สูบบุหรี่จัด มีโอกาสเกิดโรคต่างๆ เช่น มะเร็งปอด วัณโรค โรคหัวใจ ได้ง่ายกว่าคนที่มีสุขภาพดี

1.5 อาชีพของคน : อาชีพที่เสี่ยงอันตราย เช่น พนักงานส่งเอกสารนอกสถานที่ คนงานในโรงงาน มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายกว่าพนักงานออฟฟิศ

สภาวะภัย

2 **สภาวะภัยทางด้านศีลธรรม (Moral Hazard)** คือ การจงใจกระทำการโดยขาดศีลธรรม เพื่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ หวังผลประโยชน์จากเงินประกัน เช่น การวางเพลิง การแกล้งทำอุบัติเหตุ หรือแม้กระทั่งการทำร้ายร่างกายตัวเอง เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

สรุปแล้วความเสียหายที่เกิดจากสภาวะภัยทางด้านศีลธรรมนี้ เป็นการเอาประกันภัยโดยไม่สุจริต หรือภาวะทางด้านจิตใจที่เป็นการกระทำโดยเจตนาที่จะให้เกิดความเสียหาย เพื่อหวังผลตอบแทนที่จะได้จากบริษัทประกันภัย การสูญเสียซึ่งบริษัทประกันภัยมีสิทธิปฏิเสธความรับผิดใน การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย

สภาวะภัย

3 **สภาวะภัยทางจริยธรรม (Moral Hazard)** คือ ความประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัย ที่ไม่ระมัดระวังทรัพย์สินของตนเอง เพราะคิดว่ามีประกันภัยคุ้มครอง หากเกิดความเสียหาย บริษัทประกันภัยจะชดใช้ให้ เช่น ขับขี่รถโดยประมาท เช่น ขับรถเร็วบนถนนลื่น จอดรถในที่สาธารณะโดยไม่ล็อครถ ขับรถโดยประมาทหวาดเสียว สิ่งเหล่านี้ เกิดจากการขาดความระมัดระวังในการป้องกันภัย เพราะผู้เอาประกันภัยเข้าใจผิดว่าบริษัทประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้ทุกกรณี

การเปรียบเทียบภัยกับสภาวะภัย

ภัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยตรง เช่น ไฟไหม้ ฟ้าผ่าภัยเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้

สภาวะภัย คือ สภาวะหรือปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสียหายจากภัย หรือทำให้ความเสียหายจากภัยรุนแรงมากขึ้น เช่น บ้านสร้างด้วยไม้, ฝนตกถนนลื่น, เก็บน้ำมันไว้ในบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะภัยหรือเหตุส่งเสริมให้เกิดภัย ภัย และความสูญเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ฝนตก ถนนลื่น ฝนตกคือภัย ถนนลื่นคือสภาวะภัยที่เกิดขึ้น ไฟไหม้บ้าน ไฟไหม้ คือ ภัย การเก็บน้ำมันไว้ในบ้านและทำให้เกิดไฟไหม้แล้วเกิดความเสียหายมาก แต่ถ้าไม่ได้เก็บน้ำมันไว้ในบ้านเลยถ้าเกิดไฟไหม้ก็อาจมีความรุนแรงของไฟน้อยและสามารถดับได้

การเปรียบเทียบภัยกับสภาวะภัย

นอกจากนี้ ในบางครั้งภัยและสภาวะภัยก็อาจจะเป็นตัวเดียวกันก็ได้เช่น เจ็บป่วย เราถือว่าเป็นภัย เพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องสูญเงินเป็นค่ารักษาพยาบาล ขณะเดียวกันความเจ็บป่วยก็เป็นสภาวะภัยหรือสภาวะที่ส่งเสริมให้เกิดความเสียหายได้ เพราะความเจ็บป่วยเป็นตัวเร่งให้คนตายง่ายและเร็วกว่าคนที่ไม่ได้เจ็บป่วย

บทสรุป

ความเสี่ยงภัย คือ ความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ความเสี่ยงภัยมีหลายประเภท เช่น

- ความเสี่ยงภัยแท้จริง: มีแต่เสียหาย ไม่มีโอกาสได้กำไร เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม
- ความเสี่ยงภัยมุ่งเก็งกำไร: มีโอกาสได้กำไรและเสียหาย เช่น การลงทุนในหุ้น
- ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวม: ส่งผลกระทบต่อคนหมู่มาก เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- ความเสี่ยงภัยจำเพาะ: ส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ
- ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้: ความรุนแรงของความเสียหายเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น ภัยแล้ง
- ความเสี่ยงภัยที่คงที่: ความรุนแรงของความเสียหายคงที่
- ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันภัยได้: ความเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันภัยยอมรับทำประกันภัย เช่น ไฟไหม้ อุบัติเหตุ
- ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันภัยไม่ได้: ความเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันภัยไม่ยอมรับทำประกันภัย เช่น สงครามกลางเมือง

บทสรุป

องค์ประกอบของความเสี่ยงภัย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

- วัตถุที่มีความเสี่ยงภัย: สิ่งที่อาจได้รับความเสียหาย เช่น บ้าน รถยนต์ ชีวิตคน
- ภัย: สาเหตุของความเสียหาย เช่น ไฟไหม้ อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ
- ผลของความเสียหาย: สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดภัย เช่น การบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความเสียหายของทรัพย์สิน

ภัย คือ สาเหตุของความเสียหาย สามารถแบ่งตามสาเหตุได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- ภัยธรรมชาติ: เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุ
- ภัยจากมนุษย์: เช่น ไฟไหม้ อุบัติเหตุ การโจรกรรม
- ภัยจากเศรษฐกิจ: เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

บทสรุป

สภาวะภัย คือ สภาวะหรือปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสียหายจากภัย หรือทำให้ความเสียหายจากภัยรุนแรงมากขึ้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- สภาวะภัยทางศีลธรรม: การจงใจกระทำการโดยขาดศีลธรรม เพื่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ หวังผลประโยชน์จากเงินประกัน เช่น การวางเพลิง การแกล้งทำอุบัติเหตุ
- สภาวะภัยทางจริยธรรม: ความประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัย ที่ไม่ระมัดระวังทรัพย์สินของตนเอง เพราะคิดว่ามีประกันภัยคุ้มครอง หากเกิดความเสียหาย บริษัทประกันภัยจะชดใช้ให้

คำถามท้ายบท

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงภัยหมายถึงอะไร
2. ยกตัวอย่างความเสี่ยงภัยที่ท่านประสบมาโดยสังเขป
3. การประกันภัยมีกี่ประเภทอะไรบ้าง
4. ให้ท่านเปรียบเทียบความเสี่ยงภัยที่แท้จริงกับความเสี่ยงภัยที่มุ่งหวังกำไร
5. ให้อธิบายความเสี่ยงภัยที่เป็นมหันตภัยมีลักษณะอย่างไร พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. สภาวะภัยมีกี่ประเภทอะไรบ้าง จงอธิบาย
7. องค์ประกอบอันสำคัญของความเสี่ยงภัยคืออะไร
8. สาเหตุของภัยมาจากอะไรบ้างและสาเหตุใดที่ส่งผลต่อชีวิตมนุษย์มากที่สุดจงให้เหตุผล
9. ประเภทของสิ่งปลูกสร้างมีผลต่อความเสียหายหรือความรุนแรงของสภาวะภัยที่เกิดขึ้นอย่างไร
10. ให้อธิบายสภาวะภัยทางจริยธรรมว่าเป็นอย่างไร พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

บรรณานุกรม

- จารุพร ไวยนันท์. (2552). **การบริหารความเสี่ยงและการประกันภัย**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- ฐิติวดี ชัยรัตน์. (2560). **การบริหารความเสี่ยงภัยและการประกันภัยในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 3).
- ธานี วรภัทร์. (2558). **กฎหมายว่าด้วยประกันภัย** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประเสริฐ ประภาสะโนบล. (2522). **แนวคำบรรยายหลักการประกันภัย.** กรุงเทพ ฯ: วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

  ประจำปี 2548-50. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันภัยวินาศภัย.
- สมาคมประกันวินาศภัย. (2549). **คู่มือวิชาการประกันภัย: คณะอนุกรรมการส่งเสริมการประกันภัย**
- Rejda, G.E. (2005). **Principles of risk management and insurance.** Boston: Addison-Wes**.**
- Thoyts,Rob.(2010). **Insurance Theory and Practice.** New York: Routledge
- Zweifel, P. & Eisen, R. (2012). **Insurance economics**. New York: Spinger.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

THANK YOU!